

CD KLASSIEK

Eer aan God alleen
Diverse componisten

Vijftig jaar geleden stichtte John Elliot Gardiner het Monteverdi Choir. Beider geschiedenis is intussen vrijwel naadloos met elkaar verweven en valt zowat samen met de opkomst van de oude muziek, in het bijzonder de oude kerkmuziek.

Als eerbetoon aan 'kerkvader' Bach gaf Gardiner de letters SDG mee, *Soli Deo Gloria* (eer aan God alleen). Bij zo'n heuglijke verjaardag past in dit geval ook een knappe cd. Misschien hadden velen verwacht dat het Monteverdi Choir daarvoor zou uitpakken met een Bachopname, zeker omdat het koor al jarenlang bezig is alle Bachcantates op te nemen. Het is echter een werkstuk geworden met Engelse geestelijke muziek uit de vijftiende en zestiende eeuw.

Het waren woelige tijden toen: even de foute kant kiezen van de scheidingslijn tussen katholiek en protestant en je carrière als musicus was voorbij. Geen makkelijke klus dus om in dergelijke context kerkmuziek te componeren. De keuze voor Latijnse teksten of gregoriaanse melodie-

en wees onmiskenbaar op paapse neigingen, terwijl Bijbelteksten in de volkstaal dan weer verrieden dat je de Reformatie niet ongenegen was.

Het Monteverdi Choir zingt die muziek met een verbluffende vanzelfsprekendheid. Niet enkel is hun *sound* levendig en warm, alles blijft helder en fonkelend. Geen spatje slordigheid, maar meesterlijke beheersing en stielkennis tot in de puntjes. Alles klinkt alsof het recht uit het hart komt, ook al zingt het vrij grote gezelschap (27 koorleden) die stukken voor het eerst. Die muziek komt bij velen vermoedelijk over als onaards, van een groot spiritueel gehalte en wordt dan makkelijk als boventijdelijk gevoeld.

Wie beseft wat er gezongen wordt en welke Bijbelteksten Tallis, Byrd en de andere componisten uitkozen, merkt dat die muziek toch ook veel vertelt over de lastige positie waarin die gelovige componisten zich bevonden. Het is goed dat men waakzaam blijft in tijden van grote duisternis, want al is de nacht nog zo lang, eens breekt het zonlicht opnieuw door. (JC)

Philips, White, Tallis, Byrd, Morley & Tomkins, *Vigilate! English Polyphony in Dangerous Times*, door het Monteverdi Choir onder leiding van John Elliot Gardiner, *Soli Deo Gloria* (distributie harmonia mundi), SGD 720, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

Drie liederen volstond
Johannes Brahms

Deliederencycli *Die schöne Müllerin* en *Winterreise* van Franz Schubert verwierven na diens dood in 1828 een enorm prestige en worden sindsdien ook integraal op concerten uitgevoerd. Was het om datzelfde succes te bereiken, dat Johannes Brahms (1833-1897) de cyclus *Die schöne Magelone* voor piano en bariton componeerde? De tekst was van Johann Ludwig Tieck (1773-1853) die na de dood van Goethe in 1832 werd beschouwd als dé Duitse dichter. Brahms componeerde de muziek vooral in de vroege jaren 1860, aan het begin dus van zijn carrière.

Vandaag kennen we Brahms vooral als een componist van orkestwerk of werken voor grote ensembles, werken zoals het *Deutsches Requiem*. Het gros van zijn oeuvre bestaat echter uit intieme zangstukken. Daarvan getuigt ook dit opus 33. De componist kreeg de hele cyclus evenwel niet zo makkelijk uitgegeven.

Onderzoek van Brahms' brieven toont aan dat de kunstenaar er eigenlijk niet aan dacht de hele cyclus te laten uitvoeren op één avond. Hoogstens drie liederen vond hij al volstaan voor een concert. Helaas, Brahms' werkstuk werd nooit zo populair als de cycli van Schubert, die je in de verte toch nog steeds hoort meezingen. (EDS)

Johannes Brahms, *The Complete Songs Volume 5*, door Christopher Maltman (bariton) en Graham Johnson (piano), Hyperion, CDJ33125, 22,30 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Honderd jaar geweld
Orlando Figes

Vijfentwintig jaar geleden viel de Berlijnse Muur en snel daarop ook de communistische regimes in Oost-Europa. Het was de voorbode voor de ondergang van het communisme in wat toen nog de Sovjet-Unie heette. De Britse historicus Orlando Figes wil met *Revolutionair Rusland 1891-1991* een

beknopt overzicht geven van dat verhaal, met als wat vreemde uitgangspunt het idee dat de Russische Revolutie een historische gebeurtenis was die een eeuw heeft geduurd.

Figes vat zijn verhaal aan in 1891, met de naar almacht geurende staat in de tsaristische periode. Een punt achter zijn verhaal zet de auteur echter niet met de Oktoberrevolutie van 1917 en al evenmin met de dood van Lenin in 1924. Volgens hem loopt het verhaal van de Russische Revolutie gewoon voort, omdat de Russen in de jaren 1930 en 1940 hun revolutie exporteerden naar de landen van Oost- en Midden-Europa. Lenin was als navolger van Karl Marx er immers van overtuigd dat het communisme ook wortel moest schieten in geïndustrialiseerde landen. De Koude Oorlog (1946-1990) was volgens Figes dus de voortzetting van de internationale burgeroorlog die de bolsjewieken in 1917 in Rusland waren begonnen.

Het communisme is nu ver verleden, maar rest van dat revolutionaire Rusland dan niets meer? De autoritaire staat, nu geleid door Vladimir Poetin, is sterker dan ooit. Poetin, die z'n carrière begon bij de spionagedienst KGB, grijpt alvast gretig terug naar zowel het tsaristische als het communistische verleden. Figes: „In politiek opzicht is de revolutie misschien dood, maar ze leeft nog altijd voort in de geest van de mensen die werden meegeslept door haar gewelddadige, honderdjarige cyclus.” (EDS)

Orlando Figes, *Revolutionair Rusland 1891-1991. Een geschiedenis*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2014, 446 blz., ISBN 978 90 4681 676 9, 24,95 euro.

BOEK PRAKTISCH

Groeten uit eigen hof
Wim Lybaert

Wie meent dat in november de oogsttijd voorbij is, vergist zich. Televisiemaker Wim Lybaert toont ons op heldere wijze aan hoe deze maand de prei, de kolen en de venkel nog steeds in de moestuinen staan te wacht-

ten. Authentiek doen en zelf aan de slag gaan, zijn immers vandaag de trend.

Lybaert speelt daarop in met een mooi verzorgd boek. Het is ook een persoonlijke getuigenis, waarin de gewassen en hun bereidingen herinneringen oproepen bij de auteur. Hij zegt zelf dat hij „geen groenten kweekt, maar gerechten”. *Mijn oogst* is eigenlijk een groentekookboek met een oogstkalender, dat zich dus richt tot hen die opnieuw uit eigen tuin willen gaan eten.

Bevat het boek nieuwe ideeën? Zeer zeker. We leren bijvoorbeeld de 'vergeten' groenten aardpeer en warmoes beter kennen. Alhoewel, vergeten? We leren uit het boek dat de aardpeer als 'truffels uit Canada' pas in de zeventiende eeuw in onze contreien belandde. Helaas bevatte

de aardpeer weinig of geen zetmeel om de concurrentie met de aardappel aan te kunnen. De Fransen bleven wel trouw aan de delicate. Warmoes groeide reeds in de tuinen van Babylon. De Romeinen aten het in stoofpotjes. Ondanks de wat fletse smaak is het hét ingrediënt van de Nijvelse specialiteit Tarte Al Djote. (EDS)

Wim Lybaert & Laurence Machiels, *Mijn Oogst*, Manteau, Antwerpen, 2014, 357 blz., ISBN 978 90 2233 041 8, 29,99 euro.

BIJBELS DAGBOEK

Jezus zoekt tieners
Sarah Young

Dicht bij Jezus is een dagboek met een korte schrifttekst en een aanvullende gedachte voor elke dag van het jaar. De reflectie is op maat van tieners.

Sarah Young laat Jezus aan het woord. Hij spreekt de lezer aan en formuleert wat de Schrifttekst kan betekenen voor jonge mensen vandaag. De taal is direct en toegankelijk. Terugkerende gedachten zijn: elke dag is een nieuw geschenk; leer vertrouwen op God en maak je geen zorgen over de toekomst; niet alles is volmaakt, maar ook een tegenslag biedt nieuwe kansen; wees dankbaar om de vele goede din-

gen; reken op Mij, want ook als je fouten begaat, laat Ik je nooit in de steek; leef dicht bij Mij en luister naar de stilte van je hart. De schrijfster putte uit de dagboeken die ze zelf al jaren bijhoudt. Het was haar moeder die haar leerde luisteren naar Jezus' stem en haar leven daarop af te stemmen.

Tieners zijn gevoelig. Leeftijdgenoten spelen in hun leven een belangrijke rol. Ze willen graag bij de groep horen en tegelijk voelen ze zich soms eenzaam in de zoektocht naar wat werkelijk telt. Dit boek kan een kleine gids zijn om het geloof van de kindertijd te laten meegroeien, zodat de woorden en de waarden uit het evangelie en de Bijbel verder wortel kunnen schieten.

Het boek van Sarah Young verscheen al in 2004 als *Jesus Calling*. Het werd vertaald in 26 talen en het werd vooral in de Verenigde Staten een bestseller. Zo'n vaart zal het in ons land wellicht niet lopen. Desalniettemin heeft dit boek voor tieners me verrast en loont het de moeite te worden opgemerkt.

Dicht bij Jezus is trouwens een mooi geschenkboek in een handzaam formaat dat ouders en grootouders aan opgroeiende

tieners kunnen geven. Op de eerste bladzijde kun je een persoonlijke opdracht schrijven. Achteraan zijn er enkele bladzijden voorzien voor aantekeningen. Het gebedenboek dat ik als tiener had, *Het meisje spreekt met God* van Herman Leon, was vele jaren een trouwe gezelschap en ook al lees ik er nu niet zo vaak meer in, ik bewaar het als een kleinood. Net zoals *Jezus spreekt* van A. J. Russell, een dagboek dat ik ooit van mijn vader kreeg.

Ook, of misschien vooral, in tijden van vluchtige tweets en sms'jes kan een boek als *Dicht bij Jezus* belangrijk zijn. Een kleine reflectie voor elke dag is zoals water voor een bloem. (RG)

Sarah Young, *Dicht bij Jezus*, Gideon, Hoornaer, 2014, 400 blz., ISBN 978 90 599 9037 1, 16,95 euro.